

HEDMARK BONDELAG

Østfold fylkeskommune
Postboks 220
1702 SARPSBORG

Vår saksbehandler
Margrete Nøkleby

Vår dato
21.12.2012
Deres dato

Vår referanse
12/01452-5
Deres referanse

Høring: Vesentlige vannforvaltningsspørsmål – Vannområde Mjøsa og Glomma

Hedmark Bondelag viser til dokumentet "Vesentlige vannforvaltningsspørsmål" som er sendt på høring av Regional vannmyndighet og gir med dette våre merknader.

Generelt om høringsdokumentet

Høringsdokumentet beskriver de viktigste utfordringene med forvaltningen av vannressursene i vannregionen og gir en oppsummering av dagens vannmiljøtilstand. Herunder beskrives de viktigste påvirkningsfaktorene, interesser og hensyn som skal vektlegges i det videre planarbeidet.

Karakteriseringen av vannforekomstene

Hedmark Bondelag synes det er vanskelig å få tak i "høringsspørsmålene", og mener Vannregionmyndigheten burde ha ventet med å sende ut høringsdokumentet "vesentlige vannforvaltningsspørsmål" til karakteriseringen av vannforekomstene er gjennomført. Uten at det foreligger en fullstendig karakterisering av vannforekomstene med tilhørende risikoanalyse som viser hvorvidt vannforekomstene vil oppfylle miljømålet innen 2021, er det vanskelig å ta stilling til høringsdokumentet.

Interessemotsetninger

For vannområdet Mjøsa nevnes det innledningsvis interessemotsetninger. Hedmark Bondelag vil trekke frem at det i perioder er interessemotsetninger mellom vannkraftinteressene for Mjøsa og bønder som ønsker å vanne. Dette er ikke direkte relatert til vannkvalitet, men til reguleringsnivåer og er et viktig vannforvaltningsspørsmål for de som har behov for vann på forsommeren.

Overvåking av vannforekomstene og Vann-Nett

Vi registrerer at mange vannforekomster mangler grunnleggende overvåkingsdata. Dette gjør at det ikke er mulig å karakterisere vannforekomstene på en sikker måte. Hedmark

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Høyvangveien 40 2322 RIDABU Hedmark Bondelag Bondelagets Servicekontor AS	Besøksadresse: Høyvangveien 40 2322 RIDABU Org.nr.: 939678670 Org.nr.: 985063001 MVA	Telefon: 62 55 53 10 Bankkonto: 1800. 07.0091 Bankkonto: 8101.05. 91392	E-postadresse: hedmark@bondelaget.no Internett: http://www.bondelaget.no/hedmark/
--	---	---	--

Vår dato
21.12.2012

Vår referanse
12/01452-5

Bondelag mener miljøforvaltningen må øke ressursene til overvåking av vannforekomstene.

Vi registrerer videre at det for flere vannforekomster ikke er lagt inn vesentlige vannmiljødata i databasen Vann-Nett, og det er en god del ”Antatt tilstand”. Dette er alvorlig da disse dataene danner grunnlaget for selve karakteriseringen av vannforekomstene og dermed beslutningsgrunnlaget for forvaltningsplanen og tiltaksplanen for perioden 2015 – 2021. Hedmark Bondelag vil understreke at det er svært viktig at all vesentlige vannmiljødata og vannkjemidata legges inn i Vann-Nett. Dette er avgjørende for den tillit næringsaktørene har til kunnskapsgrunnlaget når de senere skal tilpasse seg miljøkravene i forvaltningsplanene.

Norsk landbruk gjør en betydelig miljøinnsats

De eldste sporene etter jordbruk i Norge går 6 000 år tilbake. De første jordbrukerne satt opp gjerder rundt innmarka slik at husdyra ikke beitet opp avlinga, men gikk på beite i utmarka. Husdyrmøkk ble samlet sammen og spredt på innmarka for å gi næringsstoffer til planteproduksjonen. På denne måten har fosforverdiene på innmark over tid bygget seg opp så lenge det har vært drevet jordbruk.

Hedmark Bondelag vil fremheve at landbruket allerede gjør en betydelig innsats for å redusere avrenningen av næringsstoffer til vassdragene. Arbeidet med miljøtiltak i landbruket startet med Mjøsaksjonen i 1975/76. Etter at forurensningsloven trådte i kraft 1. oktober 1983 ble det iverksatt et omfattende arbeid for å få slutt på avrenning fra punktutslipp som silopressaft, sigevann fra gjødsellagre og halmlutingsanlegg. Gjennom investeringer i nye anlegg og oppgradering av utstyr har landbruket tilpasset seg disse miljøkravene.

Utover 1990-tallet ble det satt fokus på tiltak for å redusere erosjon. I dag er mye av kornarealet i stubb om høsten, og det er bygd fangdammer og grasdekte vannveier som fanger opp sedimenter.

Utover 2000-tallet ble det i økende grad satt fokus på avrenning av næringsstoffer fra dyrkemark. De nye gjødselnormene har balansert gjødsling som mål, d.v.s. at man gjødsler med like mye næringsstoffer som det plantene tar opp i løpet av vekstsesongen. Bruk av fosfor i handelsgjødsel er mer enn halvert siden 1980. Det er også oppnådd en kraftig nedgang i bruken av plantevernmidler siden 1980-tallet.

Gjennom forskrifter og vilkår knyttet til utbetaling av produksjonstilskudd har miljøkravene for jordbruksdrift blitt ytterligere innskjerpet de senere årene. Dette gjelder blant annet:

- Krav til lagring og spredning av husdyrgjødsel
- Krav om gjødselplanlegging
- Krav om sprøytesertifikat og sprøytejournal
- Krav om å settes igjen en vegetasjonssone på minst 2 meter mot vassdrag og kanaler
- Krav om miljøplan for alle gårdsbruk som mottar produksjonstilskudd

Vår dato
21.12.2012

Vår referanse
12/01452-5

Landbruksnæringen har utviklet sitt eget kvalitetssystem i landbruket – KSL. Kvalitetssystemet bygger på kravene lover og forskrifter stiller til matproduksjon, dyrevelferd, miljøhensyn og arbeidsmiljø, men stiller også krav definert av landbruksnæringen selv. Hele 95 % av all matproduksjon skjer på gårder som har KSL.

Hedmark Bondelag vil også påpeke at rådgivningstjenesten i landbruket er meget viktig for å bidra til at nyere forskning i landbruket blir tilgjengelig for bøndene og at rådene som gis fra veiledningstjenesten bidrar til økt måloppnåelse mht redusert forurensning til vassdrag.

Regionalt miljøprogram (RMP) og Spesielle miljøtiltak i jordbrukets kulturlandskap (SMIL) er tilskuddsordninger som jordbruksavtalepartene har forhandlet fram. Disse ordningene gir en målretting av miljøinnsatsen på fylkesnivå og kommunenivå.

Fra 2013 vil det gjennom Regionale Bygdeutviklingsprogram (RBP) være mulig å trekke ut synergier mellom midler bevilget til regionale miljøprogram (RMP) og regionale næringsprogram (RNP). Dette kan for eksempel være mht lagring og handtering av husdyrgjødsel.

Målformuleringer i Regionalt miljøprogram for Hedmark

I utkast til Regionalt miljøprogram i Hedmark fra 2013 er det formulert følgende hovedmål: *"Hedmark skal øke den landbruksbaserte råvareproduksjonen og verdiskapingen gjennom å videreutvikle landbruket og landbruksrelaterte virksomheter i alle deler av fylket innen for hensynet til en bærekraftig utvikling."*

Innen forurensning og klima er følgende mål formulert: *"Bidra til redusert forurensning til vann og utslipp til luft samtidig som en fremmer god agronomi som grunnlag for økt produksjon på jordbruksarealene."*

Hedmark Bondelag mener det er viktig å ha med både dimensjonen om at det er et mål og et ønske om at det produseres mat til egen befolkning, og at dette bør skje på en bærekraftig måte.

Økonomiske stimuli er viktig for å oppnå resultater i en næring med lav økonomisk lønnsomhet. Innenfor ordningen med regionalt miljøprogram i Hedmark er det forslag om at det legges opp til en ny ordning med tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel som blir mer målrettet i forhold til utfordringene på den enkelte gård. Det er også forslag om å utvide ordningen med tilskudd til ugrasharving for å redusere utslipp av plantevernmidler og å innføre en ordning for vedlikehold av fangdammer for å redusere avrenning til vassdrag. 2/3 av midlene gjennom RMP i Hedmark har som formål å stimulere til redusert forurensning fra jordbruket.

Hedmark Bondelag vil påpeke at kunnskapen om erosjon og tilførsel av næringsstoffer fra arealer som ikke er innmark (skog og utmark) og erosjon fra bekker er mangelfull. Erosjonskartene som er utarbeidet for Hedmark er av for dårlig kvalitet og store deler av fylket er ikke erosjonskartlagt. Det er derfor nødvendig å utbedre disse kartene. I tillegg er det er nødvendig øke forskningsinnsatsen på dette området for å forstå dynamikken i tilførselen av næringsstoffer til vassdragene. Det er også viktig å være klar over at det er naturlig erosjon fra de dyrkede arealene. Selv om man legger disse arealene brakk, vil de fortsatt bidra med erosjon og næringsstoffer ut i vassdragene.

Klimaendringer med økt nedbør maskerer dessverre effekten av de tiltakene som allerede er iverksatt i jordbrukssektoren. Det er da viktig å tenke seg hvordan miljøtilstanden hadde vært dersom miljøtiltakene ikke hadde blitt iverksatt. Miljøinnsatsen har en verdi selv om vi ikke kan måle forbedringer i vannforekomstene.

Hedmark Bondelag vil også påpeke at klimaendringene gir økte utfordringer agronomisk sett som kommer i konflikt med mål om reduserte utslipp og økt matproduksjon. Planteproduksjonen opplever økte soppangrep, mer ugrasproblemer og større agronomiske utfordringer mht arbeid vår og høst. I tillegg har jordbruket i Norge jobbet mye med integrert plantevern for å redusere utslipp til vann. Dette vil det også jobbes mye med i årene som kommer. Men i kjølevannet av dette ser vi også at vi i større og større grad får utfordringer med resistente ugrasarter.

Hedmark Bondelag vil påpeke at kun 3 % av fastlandsarealet i Norge er innmark. Dette er svært lavt sammenliknet med de fleste land i Europa som følger vanddirektivet. For disse landene utgjør innmark mellom 20 % – 30 % av landarealet, hvorav Danmark topper med hele 55 % innmark. Driftsformene i Norge er i hovedsak mindre intensive enn sørover i Europa. Dette er et viktig perspektiv å ha med i arbeidet med den norske vannforvaltningen.

Målkonflikt mellom vannforvaltning og matproduksjon

Hedmark Bondelag viser til at Stortinget ved behandling av Meld. St. 9. Landbruks- og matpolitikken - Velkommen til bords, har sluttet seg til målet om å øke norsk matproduksjonen i takt med befolkningsveksten. Fram til 2030 har SSB prognosert at befolkningen i Norge vil vokse med 20 %. Det innebærer at norsk matproduksjon må øke med over en prosent per år. I en fersk rapport fra Agri Analyse ser vi at matproduksjonen stagnerer/ reduseres i Norge og vi importerer stadig mer av maten vår. Rapporten slår fast at vi i dag importerer 800 kg mat/nordmann, og fortsetter utviklingen vil dette øke til 1100 kg/ nordmann i 2021. Det ligger en klar konflikt mellom målene i vannforvaltningen og målene i landbruks- og matpolitikken.

Hedmark Bondelag mener det blir svært viktig å bruke agronomisk kompetanse i forvaltningsplanene og tiltaksprogrammene, slik at de tiltakene som vedtas for jordbrukssektoren sikrer at matproduksjonen opprettholdes og øker. Når vannmiljømyndighetene skal vurdere aktuelle miljøtiltak på kornarealer må det gjøres helhetlige vurderinger som omfatter risiko for mykotoksiner i korn, redusert jordbearbeiding, bruk av plantevernmidler og innvirkning på matproduksjonen. I enkelte vannforekomster med stor jordbrukspåvirkning mener Hedmark Bondelag at vannregionmyndigheten må vurdere å bruke lenger tid på å nå målet om god miljøkvalitet.

Hedmark Bondelag mener det ligger et potensial for å redusere erosjon og avrenning fra dyrket mark ved oppgradering av hydrotekniske anlegg og grøfting. Dette vil redusere avrenningen samtidig som produksjonen øker. Vi mener også det er viktig å gi økt oppmerksomhet til kantsoner og åpne bekker. God skjøtsel av kantsoner hindrer ras og erosjon. Vi vil også påpeke nødvendigheten av å sikre bedre mot oversvømmelser og erosjon i flomsituasjoner. Mye dyrket mark blir ødelagt som følge av flom og erosjon. Dette krever oppretting av elveløp og ikke minst masseuttak der elvemasser har samlet seg ved tidligere flommer.

Vår dato
21.12.2012

Vår referanse
12/01452-5

Hedmark Bondelag mener tiltak som gir minst mulig grad av restriksjoner og driftsmessige ulemper må prioriteres.

Hedmark Bondelag vil minne om at jordbruk og matproduksjon til alle tider har satt økologiske fotavtrykk ved avrenning av næringsstoffer, erosjon og landskapsendringer. Ved å innføre krav om redusert jordarbeiding, grasdekte vannveier og gjødselnormer som ikke dekker plantenes næringsbehov, vil matproduksjonen i Norge reduseres. Dette vil føre til at vi må importere mer mat fra utlandet. Den maten som vi importerer setter også økologiske fotavtrykk. Dersom norsk matproduksjon reduseres på grunn av strenge miljøkrav, og vi samtidig importerer mat fra land som stiller lavere miljøkrav, vil den samlede globale miljøbelastningen øke.

Med vennlig hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Margrete Nøkleby

Kopi: Hedmark fylkeskommune